

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИМИ ЗМІНАМИ В УКРАЇНІ

РЕЗНІЧЕНКО А. В.

аспірант

Київ

Постановка проблеми та її актуальність. Курс на інноваційний розвиток в Україні визначає перехід економіки до нового якісного стану. Він супроводжується розвитком наукоємних виробництв, впровадженням у виробництво прогресивних високотехнологічних процесів, розробкою та випуском нової конкурентоспроможної продукції. Досвід економічно розвинутих країн переконливо свідчить, що в сучасних умовах економічні параметри технологічних змін вирішальним чином залежать від масштабів та якісного рівня інвестиційної діяльності, структурно-технологічних змін на основі інновацій. Сподівання на масовий приплив зарубіжних інвестицій марні. Лише після того, як у країні будуть реалізовані у вигляді інвестиційних вкладень нагромажені заощадження громадян і суб'єктів економічної діяльності, можна сподіватися на приплив зовнішніх вкладень. Крім того, необхідно створити такі умови, щоб інвестиції вкладалися не просто у відновлення наявного технологічного рівня чи на його нарощування, а в справді новітні технології.

При всій важливості прямого державного фінансування й управління інноваційними процесами, у ринкових умовах необхідно задіяти внутрішні механізми фінансування процесу технологічної модернізації економіки, коли взаємодія важелів і стимулів господарської діяльності між учасниками процесу відбувається на основі конкуренції. За таких умов розробка наукових засад системи державного управління технологічними змінами набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж тривалого періоду теорія і практика державного регулювання ринку інноваційних технологій привертала пильну увагу вітчизняних і зарубіжних науковців.

Грунтовне дослідження різних аспектів державного управління технологічною модернізацією економіки країни та її територій, інноваційною діяльністю здійснили у своїх працях М. Альберт, О. І. Амоша, Ю. М. Бажал, О. І. Білоцерківський, В. М. Геєць, С. Н. Зубенко, В. П. Мельник, М. Мескон, Б. Санто, Ф. Хедоурі та інших. Однак технологічна модернізація як об'єкт державного управління і водночас самостійна соціально-економічна підсистема на рівні товарно-грошового обігу зі специфічним комерційним типом господарських зв'язків не отримала належного наукового відображення в численних працях із зазначеної проблематики. Питання державного управління технологічними змінами в економіці виявилися недостатньо розробленими, практично не розглядалися в комплексі, що спричинило відсутність обґрунтованої довгострокової концепції розвитку ринку інновацій та технологічної модернізації національної економіки й стратегії державної інноваційної політики.

Цілі статті. На основі системного аналізу наукової літератури вітчизняних і зарубіжних дослідників щодо державного регулювання інноваційною діяльністю у статті запропоновано результати дослідження сучасної структури державного управління науково-технічною та інноваційною діяльністю в Україні та уточнено пріоритетні напрями процесів технологічної модернізації економіки країни.

Виклад основного матеріалу. Державне управління технологічними змінами – це процес реалізації державної влади, її зовнішнє, матеріалізоване вираження, яке необхідно розглядати як цілеспрямований організаційний та регулюючий вплив на стан та розвиток процесів модернізації техніки, технології, виробництва з метою формування економіки інноваційного типу шляхом запровадження державної політики науково-технологічного та інноваційного розвитку через діяльність органів державної влади, наділених відповідними компетенціями. На сьогодні, можна виділити декілька підходів щодо формування системи державного управління в сфері технологічної модернізації економіки: «сучасний монетаризм»; «немонетаристський» підхід; «структурна перебудова економіки». Зазначені підходи до формування державної політики технологічної модернізації взаємопов'язані та доповнюють один одного: структурна перебудова у промисловому секторі економіки передбачає орієнтування на розвиток пріоритетних галузей промисловості, стимулювання наукоємних і високотехнологічних виробництв та ефективне використання науково-технічних розробок через забезпечення ефективної інвестиційної, грошово-кредитної та податкової політики.

Сучасну структуру державного управління науково-технічною та інноваційною діяльністю в Україні на загальнодержавному та регіональному рівнях представлено в табл. 1.

Таким чином, зараз в рамках системи державного управління відсутній штабний орган (Міністерство або Державний комітет), у якому приймаються основні рішення з питань політики технологічної модернізації економіки і який забезпечує координацію різних інститутів, що приймають участь у її реалізації. Для України дотепер залишається проблема створення такої організаційної структури, яка б дозволила усунути дію політико-психологічних факторів і перешкод при досягненні консенсусу між основними учасниками процесу управління інноваційним розвитком. Тому, таку систему слід охарактеризувати, як неефективну. Однією з причин неефективності зазначеної системи управління є постійне й необґрунтоване її реформування, що призводить до відсутності компетенції у спеціалістів, які займаються цією сферою в державі.

Другою причиною, яка суттєво впливає на неефективність державного управління науково-технічною та інноваційною діяльністю, є розпорошення та дублювання функцій, особливо організаційних, між кількома центральними органами виконавчої влади.

Сучасна структура державного управління науково-технічною та інноваційною діяльністю в Україні

Загальнодержавний рівень управління	Верховна Рада України	Комітет з науки і освіти; Комітет з питань економічної політики, управління народним господарством, власності та інвестицій; Комітет з питань промислової політики; Комітет з питань фінансів і банківської діяльності
	Президент України	Рада з питань науки і науково-технічної політики при Президенті України; Національна рада України з інвестицій та інновацій при Президенті України; Державне агентство України з інвестицій та інновацій при Президенті України.
	Кабінет міністрів України	Комісія Кабінету Міністрів з питань науково-технологічного розвитку Міжвідомча комісія з питань науково-технологічної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України Комісія з організації та діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів
Галуzeвий рівень управління	Галуzeві міністерства та відомства	Міжвідомча рада з координації фундаментальних досліджень при президії Академії наук України; Департамент інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки; Українська державна інноваційна компанія; Державне підприємство «Український інститут промислової власності» Міністерства освіти і науки України; ТОВ «Український центр інновацій і технологій»; Комісія з питань науки і технологій УСПП; Інститут інтелектуальної власності і права; Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг; Українська асоціація інвестиційного бізнесу; Інститут з питань управління якістю, міжнародних відносин та стратегічних досліджень; Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики; Українська асоціація якості; Державний експортно-імпорتنний банк України
Територіальний рівень управління	Верховна Рада АРК Обласні ради	Підприємства та організації області Територіальне відділення торговельно-промислової палати України Регіональний інвестиційний фонд Територіальні фінансово-кредитні та інвестиційні установи Територіальне відділення Державної інноваційної фінансово-кредитної установи Територіальне відділення Державної інвестиційної установи Іноземні фінансово-кредитні установи, інвестиційні компанії та фонди Інститути та територіальні центри НАН України Територіальне відділення Державного агентства з інвестицій та розвитку Наукові підрозділи профільних вищих навчальних закладів

Ще гірше стан справ із державним управлінням науково-технічною та інноваційною діяльністю в Україні на регіональному рівні. Фактично в регіонах відсутній орган державної влади, який би проводив узгоджену політику технологічної модернізації економіки як на рівні держави в цілому, так і конкретного регіону. Представництва або філії центральних органів державної влади зі спеціальним статусом, які відповідають за реалізацію науково-технічної та інноваційної політики в Україні, або відсутні, або не спроможні за своїми функціональними повноваженнями сприяти залученню інвестицій у регіон і впровадженню технологічних інновацій для модернізації економіки території.

Таким чином, для формування сучасної організаційної структури державного управління науково-технічною та інноваційною діяльністю в Україні необхідно враховувати умови й обмеження технологічної модернізації економіки країни в майбутній довгостроковій перспективі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, частково вже створено систему відповідних органів державного управління інноваційним розвитком на загальнодержавному, галуzeвому і регіональному рівнях. Проблема полягає у відсутності чіткого і

конкретного визначення функцій, відповідальності та повноважень цих органів. На жаль, вітчизняна практика підтримки технологічної модернізації економіки є недостатньо ефективною. Сьогодні перевага надається методам прямого адміністрування, дієвість яких залежить від суб'єктивної оцінки інноваційного проекту особами, що здійснюють його експертизу. Однак стимулом до технологічної модернізації має бути більший дохід інноватора, що забезпечується непрямими методами регулювання, ефективність яких підтверджується досвідом економічно розвинутих країн. Отже, вдосконалення державної інноваційної політики повинно відбуватися у напрямі збагачення їх інструментарію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Економічна оцінка державних пріоритетів технологічного розвитку / За ред. д-ра екон. наук Ю. М. Бажала. – К. : Ін-т екон. прогноз., 2002. – 320 с.
2. Зеленько Г. «Навздогінна модернізація»: досвід Польщі та України. – К. : Критика, 2003. – 216с.
3. Тутьчинська С. О. Інтелектуально-інноваційна модернізація економіки України: теоретико-методологічні аспекти: монографія / Національний технічний ун-т України «Київський політехнічний ін-т». – К. : НТУУ «КПІ», 2009. – 368 с.